

การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ : กรณีศึกษาหมู่บ้านวังแสงใต้
ตำบลวังแสง อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น

Development of Exemplary Village on Sufficiency Economy:
A Case Study of Wangsaengtai Village District, Khon Kaen Province.

ศุภนุช ตรีเนตร

วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

โทรศัพท์ 087-7716436 E-mail : jintara_44@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง ความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ :กรณีศึกษาหมู่บ้านวังแสงใต้ ตำบลวังแสง อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จและเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการ โดยศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Inform anis)แบบเฉพาะเจาะจง 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารเทศบาล 2) เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ให้การสนับสนุน 3)กลุ่มผู้นำชุมชน 4) ตัวแทนกลุ่มชาวบ้านที่ดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีเชิงพรรณนา และวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลมาสรุปและเสนอแนะ ผลการศึกษา พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ มี 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการเรียนรู้ มีการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการนำภูมิปัญญามาใช้ในชีวิตประจำวัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน 2) ด้านความเอื้ออาทร มีการช่วยเหลือคนยากจน คนพิการ ในชุมชน โดยการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการเพื่อช่วยคนพิการ คนยากจน คนด้อยโอกาสในชุมชน รวมถึงคนในชุมชนบ้านวังแสงได้มีความรู้สึกสามัคคีกัน เช่น การจัดประชุมเพื่อการจัดทำแผนชุมชน การประชุมเพื่อวางแผนติดตามและแก้ไขร่วมกัน 3) ด้านการลดรายจ่าย ครั้วเรือนมีการปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ หรือถ้าเหลือจากการบริโภคจะนำไปจำหน่าย คนในชุมชนมีการลด ละ เลิกอบายมุข 4) ด้านการเพิ่มรายได้ นอกจากอาชีพหลัก คือ อาชีพทำนาแล้ว คนในชุมชนยังประกอบอาชีพเสริม คือ การปลูกผักปลอดสารพิษ การเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ ซึ่งทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นและครั้วเรือนได้ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เช่น การใช้เครื่องทุ่นแรงในการประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งผลที่ได้ทำให้สามารถ ทุนเวลาในการผลิต ลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชน 5)ด้านการประหยัด ครั้วเรือนในชุมชนได้มีการออมเงิน กับกลุ่มออมทรัพย์ของชุมชน ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้ประชาชนในชุมชนรู้จักการออมเงิน เช่น กองทุนหมู่บ้านและฝากธนาคาร ซึ่งมีการจัดเก็บเงินออมไว้ทุกเดือนรวมถึงการ

จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายภายในครั้วเรือน6)ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน มีการใช้วัตถุดิบในการประกอบอาชีพที่เป็นมิตรต่อธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพ การทำน้ำส้มควันไม้ ทั้งยังช่วยลดต้นทุนในการผลิต รวมถึงชุมชนมีการปลูกต้นไม้ให้ความร่มรื่น ตามที่สาธารณะ 2) ปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ได้แก่ 1) ปัญหาด้านภูมิศาสตร์ เช่น ปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำในการเกษตร และปัญหาน้ำท่วมบริเวณพื้นที่ทำการเกษตรบางปีที่น้ำหลาก และปัญหาสภาพดินไม่อุ้มน้ำ 2) ปัญหาขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ 1)ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านบทบาทของผู้นำชุมชน คือ เป็นนักประสานงานที่ดี มีความเสียสละ มีคุณธรรม มีความขยัน มีวิสัยทัศน์และมีความรู้ความสามารถ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับชุมชน 2) ปัจจัยด้านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในชุมชนและเครือข่ายชุมชนหรือหมู่บ้านอื่น 3)ปัจจัยการสร้างภาคีเครือข่ายในระดับชุมชน ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันละกัน โดยภาคส่วนราชการได้ให้การส่งเสริมสนับสนุนในด้านต่างๆ 4) ปัจจัยด้านความหลากหลายทางอาชีพ ของชุมชนบ้านวังแสงใต้ เช่น การเกษตร รับราชการ รับจ้าง กลุ่มอาชีพ 2) ปัจจัยสนับสนุน ประกอบด้วย ปัจจัยทุนทางสังคม มีการปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนรักบ้านเกิด ปัจจัยด้านความเชื่อจารีตประเพณีท้องถิ่นที่เอื้อต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การนำปรัชญาทางพุทธศาสนาใช้ในการดำเนินชีวิต ปัจจัยของชุมชนเข้มแข็ง มีการตั้งกฎระเบียบขึ้นภายในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด อบายมุขต่างๆ มีการจัดตั้งกองทุนในรูปแบบกองทุนหมู่บ้าน และกลุ่มออมทรัพย์ 4) ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติ ภายในชุมชนได้มีการสมัครปลูกต้นไม้ทดแทนเป็นประจำทุกปี และได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนราชการในด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

สรุป แนวทางในการพัฒนาและขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ คือ ควรมีการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความรู้

ความสามารถ และผู้ที่มีความสนใจ ได้เข้ามามีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสามารถขยายผลอย่างต่อเนื่องสู่ชุมชนอื่น และเพื่อร่วมพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ และเป็นการสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนให้กับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ และมีการเพิ่มทักษะความรู้ สร้างแนวคิดและประสบการณ์ใหม่ ๆ รวมถึงความรู้ในด้านการตลาดให้กับผู้นำชุมชนและคณะกรรมการและสมาชิกที่ดำเนินปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถขยายผลอย่างต่อเนื่องสู่ชุมชนอื่นต่อไป

คำสำคัญ : การพัฒนา, เศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The objectives of study entitled “Development of Exemplary Village on Sufficiency Economy: A Case Study of Wangsaengtai Village District, Khon Kaen Province” were to study, Operation management, and Key success factors and guidelines for management. Key informants were specified purposively into four group; 1) municipal administrator, 2) Group of the government officials, 3) Community Leaders and, 4) Representative group of residents who evince by the concept of sufficiency economy. The study use qualitative methods to obtain data such as depth interview and focus group. Data were analyzed through descriptive method and content analysis.

Result of the study revealed 6 aspects of operating conditions to develop village-based philosophy of sufficiency economy the operating based on. 1) Learning; inherited local traditional knowledge, 2) Magnanimity; to help the poor and disabled people in the community by establishing a fund for them. Wangsaengtai citizen initiated community plan in order to monitor and resolve common problems. 3) Reducing expenses; planting vegetable and raising animal for consumption and see the suppers rest. 4) Increase revenue; throe vegetables and husbandry, in which to increase their income. They also apply an appropriate technology such as the use of energy-saving in agricultural Fredrick seduced expenses and increase revenue in the community. 5) Savings; arcing villagers in order of enhance cooperation and the shunt 6) Conservation and sustainable; using materials that were friendly to the environment such as bio-fertilizer and

wood vinegar to reduce the cost of production. Problems and constraints to the implementation of the sufficient economy village prototype were, 1) water shortages and poor soil key success factors were There was no problem for philosophy driven as they had the working group to work together in order to help and solve the common problem as well as exchange the knowledge to be expanded to other communities. 2) Participation of the community; 3) the role of community leaders who were leader war good coordinator, selfless, moral, diligence, good vision and knowledge, and be a good example to the community. 2) Process of mutual learning; encouraging people to share their knowledge. 3) Building partnership networks; knowledge sharing and supporting within the group 4) Careert diversity; where villager had variety of occupations suckle agriculture, government officer and contractor. other supporting factors were 1) Social equity; 2) Local traditional beliefs; 3) Strong community; and 4) Natural resources;

In conclusion, the Sufficiency Community apes on opportunity to stakeholders in order to develop village-based philosophy of sufficiency economy prototype. This should enhances learning and develop earring process in the community based on eased know led and phi lap plug sufficiency.

Keywords: Development, Sufficiency Economy

1.ความเป็นมาและความสำคัญ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 1-7 มีข้อสรุปว่า “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน” เป็นการพัฒนาที่เห็นผลเพียงระยะสั้น ขาดความยั่งยืนต่อเนื่องในอนาคต [1] จุดเปลี่ยนสำคัญของการพัฒนาประเทศไทย เริ่มตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 8 จากเดิมที่ใช้การพัฒนาแบบแยกส่วนมาเป็นการบูรณาการแบบองค์รวมเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องช่วยให้คนมีความสุข และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งนี้มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ประกอบกับการพัฒนาที่ผ่านมาไม่ได้พัฒนาบนพื้นฐานความเข้มแข็งของเศรษฐกิจ จึงทำให้เกิดปัญหาหลายด้าน [2] จนกระทั่ง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้มีการเผยแพร่และอัญเชิญพระราช

คำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และนำ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” (Sufficiency economy) มาเป็นปรัชญานำทางการพัฒนาประเทศ ในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) โดยมุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเน้นความสมดุลของการพัฒนาในทุกด้าน ใช้แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจแบบคู่ขนาน (Dual Track Economy) และรัฐบาลกำหนดให้การแก้ไขปัญหาความยากจนและกระจายรายได้ เป็น 1 ใน 4 ของวาระแห่งชาติ [3] ซึ่งถือเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับรากหญ้า ซึ่งรัฐบาลได้จัดทำยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อให้คนจนหมดไปในปี พ.ศ.2551 โดยกำหนดโครงการเชิงนโยบายเพื่อลดความยากจน ความเหลื่อมล้ำระหว่างความยากจนของกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคม โดยดำเนินการใน 3 แนวทางดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ลดรายจ่าย เพื่อให้ครอบครัวสามารถดำรงชีพแบบพออยู่พอกิน โดยใช้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ที่แต่ละครัวเรือนอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะการใช้พื้นที่ทำกิน การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์

2. ยุทธศาสตร์เพิ่มรายได้ โดยส่งเสริมอาชีพแก่ราษฎร สร้างงาน สร้างรายได้

3. ยุทธศาสตร์ขยายโอกาส เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งทุนต่าง ๆ ได้โดยตรงและมากขึ้น[3]

จากแผนพัฒนาดังกล่าวได้มีการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปดำเนินการในหลายพื้นที่จากบทเรียนยังมีไม่มาก จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนโดยการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทาง ผู้นำและประชาชนในหมู่บ้านวังแสงได้มีวิธีการดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร มีใครหรือหน่วยงานใดบ้างเข้ามามีบทบาทร่วมในการดำเนินงาน และในการดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนนั้นมีปัญหา อุปสรรค และปัจจัยแวดล้อมอะไรบ้างที่ส่งผลให้ดำเนินการประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืนต่อไป

2.วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านวังแสงได้

- 2.2 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานการพัฒนาหมู่บ้านตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านวังแสงได้

- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานการพัฒนาหมู่บ้านตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านวังแสงได้

3.ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ :กรณีศึกษาหมู่บ้านวังแสงใต้ ตำบลวังแสง อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น โดยศึกษาครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับกรอบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับครัวเรือน และชุมชน ซึ่งจะนำไปใช้ในการประเมินหมู่บ้านที่ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิต โดยศึกษาจากกรอบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 6 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านการเรียนรู้ 2. ด้านการเอื้ออาทร 3. ด้านการลดรายจ่าย 4. ด้านการเพิ่มรายได้ 5. ด้านการประหยัด 6. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความเป็นมาของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ การบริหารจัดการการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินงานของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ปัจจัยที่ทำให้การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบประสบความสำเร็จ และแนวทางการพัฒนาศักยภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ในประเด็นต่าง ๆ รวมทั้งการศึกษาเกี่ยวกับบริบทชุมชน เพื่ออธิบายถึงลักษณะที่เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ให้ประสบความสำเร็จ

4.กรอบความคิดในการศึกษา

ผู้ศึกษา ได้ทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา รายงาน แนวความคิด และบทความทางวิชาการจากวารสารต่าง ๆ ที่เป็นหลักการแนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ปัจจัยต่อความสำเร็จของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ให้ประสบความสำเร็จ การศึกษาครั้งนี้ มีตัวแปรในการศึกษาประกอบด้วย ผู้นำชุมชนบ้านวังแสงได้และคณะกรรมการหมู่บ้าน ประชาชนชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ให้การสนับสนุน และตัวแทนประชาชนที่ดำเนินชีวิตตามแนวทางหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ และสภาพการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 1. ด้านการเรียนรู้ 2. ด้านการเอื้ออาทร 3. ด้านการลดรายจ่าย 4. ด้านการเพิ่มรายได้ 5. ด้านการประหยัด 6. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษา ความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ :กรณีศึกษาหมู่บ้านวังแสงใต้ ตำบลวังแสง อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ

(Qualitative Research) โดยได้ศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกลุ่มชาวบ้านในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ โดยใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) แบบเจาะจง 4 กลุ่ม คือ 1) ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้าน 2) ผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้าน 3) เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ให้การสนับสนุน 4) ตัวแทนสมาชิกกลุ่มชาวบ้านที่ดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ทุกคนมีอิสระอย่างเต็มที่ในการแสดงความคิดเห็นและให้เหตุผล

6.สรุปผลการศึกษา

กลุ่มชาวบ้านวังแสงได้ที่ดำเนินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมีการปรับวิถีชีวิตตนเองดังนี้

6.1 ด้านการลดรายจ่าย

ชุมชนบ้านวังแสงได้ เกือบทุกครอบครัวปลูกพืชผักสวนครัวปลอดสารพิษไว้หน้าบ้านและเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคภายในครอบครัว เน้นการเกษตรแบบอินทรีย์ โดยทำน้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และสารสกัดฆ่าแมลงจากธรรมชาติทดแทนการใช้สารเคมีทำให้คนในชุมชน

6.2 ด้านการเพิ่มรายได้

ชุมชนบ้านวังแสงได้ ปลูกพืชผักสวนครัวและเลี้ยงสัตว์เพื่อนำมาบริโภคเป็นอาหารยังสามารถจำหน่ายส่วนเกินซึ่งเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว จนทำให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังมีด้านการเพิ่มรายได้ด้านอื่นๆ มีการรวมกลุ่มอาชีพและนำผลิตภัณฑ์จากกลุ่มอาชีพจำหน่าย เช่น การปลูกผักปลอดสารพิษ การทำน้ำยาล้างจาน ทอผ้าพื้นเมือง ทำไม้กวาด

6.3 ด้านการสะสมทุน

ชุมชนบ้านวังแสงได้ มีการออมเงินไว้กับกลุ่มออมทรัพย์ของชุมชนทุกเดือนและนำไปปล่อยกู้ให้กับสมาชิกที่ได้รับความเดือนร้อนในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ซึ่งกองทุนต่างๆ ที่ดำเนินงานและประสบความสำเร็จ

6.4 ด้านการเรียนรู้

ชุมชนบ้านวังแสงได้มีกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สามารถพัฒนาเป็น “ศูนย์เรียนรู้ชุมชน” ช่วยให้ชาวบ้านแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร มีการประชุมประจำเดือนทุกเดือนเพื่อถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับคนในชุมชนได้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทำให้คนในชุมชนสามารถยึดหลักการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักพุทธศาสนา “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน”

6.5 ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

ชุมชนบ้านวังแสงได้มีการปลูกต้นไม้ในแหล่งน้ำสาธารณะของหมู่บ้านและป่าชุมชนทุกปีโดยจะจัดกิจกรรมร่วมกัน

ของคนในชุมชนในวันสำคัญของชาติ เช่น วันแม่แห่งชาติ วันพ่อแห่งชาติ และวันสำคัญทางพุทธศาสนาในแต่ละปีจะจัดให้มีการประกวดคุ่มต่างๆ ที่มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนทำให้คนในชุมชนมีความตื่นตัวในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง

6.6 ด้านการเอื้ออารีต่อกัน

ชุมชนบ้านวังแสงได้มีการช่วยเหลือผู้สูงอายุ คนพิการ โดยจัดสวัสดิการให้กับคนพิการนอกจากที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐมีกองทุนด้านการศึกษาให้กับเยาวชนที่มีฐานะยากจนและครอบครัวในชุมชนที่มีความเดือนร้อนจากภัยธรรมชาติ จะมีการนำเงินจากกองทุนต่างๆ ไปช่วยเหลือในเบื้องต้นก่อนที่จะได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ เปิดโอกาสให้คนมีรายได้น้อยเข้ามาเรียนรู้กับศูนย์เรียนรู้ชุมชนด้านการฝึกอาชีพ และมีชมรมผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้มีการรักษาวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามในอดีตไว้ เช่น ประเพณีลงแขกเกี่ยวข้าว เป็นการแสดงออกถึงความเอื้ออาทร ความสามัคคี ความมีน้ำใจ การแบ่งปันของคนในชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน เกิดจากทุนเดิมของชุมชนที่มีความสามัคคีในการทำกิจกรรมหรือโครงการใดๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ส่วนที่ออกไปประกอบอาชีพนอกพื้นที่ก็มีความคิดในการพัฒนาตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเช่นเดียวกันกับผู้นำชุมชนและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของชุมชนบ้านวังแสงได้

1) บทบาทผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนา สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นแบบบูรณาการได้ มีภาวะความเป็นผู้นำสูง มีความยุติธรรม โปร่งใส เสียสละเพื่อส่วนรวม และมีความเป็นประชาธิปไตยในการทำงาน ผู้นำชุมชนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินการพัฒนาและการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้นแบบแก่คนในชุมชนได้

2) การสร้างภาคีเครือข่าย ชุมชนบ้านวังแสงได้ มีการสร้างภาคีเครือข่ายให้ชุมชน เช่น เมื่อมีการศึกษาดูงานพื้นที่อื่นเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ก็มีเครือข่ายที่ช่วยให้ข้อมูลความรู้ให้กับคนในชุมชนและเป็นที่เรียนรู้ให้กับชุมชนอื่นที่นำการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ซึ่งในแต่ละปีจะมีผู้สนใจเข้าศึกษาดูงานพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเป็นประจำทำให้ชุมชนบ้านวังแสงได้ได้รับการยอมรับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของกระทรวงมหาดไทย

3) ปัญหาของชุมชนโดยเชิญเจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอชนบท เจ้าหน้าที่จาก กศน.อำเภอชนบท และ

สำนักงานเกษตรอำเภอชนบท มาให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติ ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับคนในชุมชนและผู้นำ ชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้านก็เป็นแบบอย่างที่ดีในการนำ แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ จึงทำให้คนในชุมชนมีความ เข้าใจและปฏิบัติตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

7. การอภิปรายผล

วิธีการดำเนินงานการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวคิด ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านวังแสงใต้ ตำบลวังแสง อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น จากการวิเคราะห์ สรุปผลจากการ สัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ถึงวิธีการดำเนินงานการพัฒนา หมู่บ้านตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 6 ด้าน

7.1 ด้านการเรียนรู้

ชุมชนบ้านวังแสงได้มีกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สามารถเป็น แหล่งเรียนรู้ให้กับคนในชุมชนและชุมชนอื่น มี “ศูนย์เรียนรู้ ชุมชน” เพื่อให้คนและชุมชนได้เรียนรู้การ มีการประชุม ประจำเดือนทุกเดือนเพื่อถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงให้กับคนในชุมชนได้ สอดคล้องกับผลการศึกษา ของ ภัณฑุ์ลักษณ์ สิทธิจันทร์ ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความสำเร็จใน การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาชุมชนบ้านดอน มั่น อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ด้านการเรียนรู้ ชุมชน มีการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและมีการนำภูมิปัญญา มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

7.2 ด้านการเอื้ออารีต่อกัน

ชุมชนบ้านวังแสงได้มีการช่วยเหลือผู้สูงอายุ คนพิการ โดยจัดสวัสดิการให้กับคนพิการนอกจากที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐ มีกองทุนด้านการศึกษาให้กับเยาวชนที่มีฐานะยากจนและ ครอบครัวในชุมชนที่มีความเดือนร้อนจากภัยธรรมชาติ จะมีการนำ เงินจากกองทุนต่างๆ ไปช่วยเหลือในเบื้องต้นก่อนที่จะได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ สอดคล้องกับผลการศึกษา ของ ภัณฑุ์ลักษณ์ สิทธิจันทร์ ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความสำเร็จใน การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาชุมชนบ้านดอน มั่น อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า มีการประชาคม จัดทำแผนชุมชนเพื่อต้องการทราบปัญหาและความต้องการของคน ในชุมชน และนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน

7.3 ด้านการลดรายจ่าย

ภายในครอบครัว คนในชุมชนทำเกษตรแบบอินทรีย์ ตามแนวทางการได้เช่นการลดรายจ่ายจากการทำเกษตร ปลูก พืชผักสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่มีการรณรงค์ให้แต่ละ ครอบครัวลด ละ เลิกอบายมุข เพื่อลดรายจ่ายให้กับครอบครัวและ ชุมชน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภัณฑุ์ลักษณ์ สิทธิจันทร์ ได้ ทำการศึกษา เรื่อง ความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียง : กรณีศึกษาชุมชนบ้านดอนมั่น อำเภอกันทรวิชัย จังหวัด

มหาสารคาม พบว่า ชุมชนบ้านดอนมั่นได้นำแนวคิดปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการแก้ไขปัญหาความยากจนและการ ดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านใน ด้าน การลดรายจ่าย เกือบทุก ครัวเรือนในชุมชนมีการปลูกพืชผักสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภค เองทำให้แต่ละครอบครัวสามารถลดรายจ่ายและจ่ายเฉพาะ ค่าใช้จ่ายที่จำเป็น

7.4 ด้านการเพิ่มรายได้

ชุมชนบ้านวังแสงใต้ ปลูกพืชผักสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ เพื่อนำมาบริโภคเป็นอาหารและจำหน่ายเพิ่มรายได้ให้กับ ครอบครัว จนทำให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ ดีขึ้น เช่น การปลูกผักปลอดสารพิษเพื่อจำหน่าย การทำไม้กวาด ดอกหญ้า พรมเช็ดเท้า ทอผ้าพื้นเมือง ชุมชน สอดคล้องกับผล การศึกษาของ ภัณฑุ์ลักษณ์ สิทธิจันทร์ ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษา ชุมชนบ้านดอนมั่น อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ชุมชนบ้านดอนมั่นได้นำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการ แก้ไขปัญหาความยากจน

7.5 ด้านการสะสมทุน

ชุมชนบ้านวังแสงได้มีการออมเงินไว้กับกลุ่มออมทรัพย์ ของชุมชนทุกเดือนเพื่อนำไปปล่อยกู้ให้กับสมาชิกที่ได้รับความ เดือนร้อนในอัตราดอกเบี้ยต่ำและปันผลคืนให้กับสมาชิกทุกปี ซึ่ง กองทุนต่างๆ ที่ดำเนินงานและประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ ภัณฑุ์ลักษณ์ สิทธิจันทร์ ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษา ชุมชนบ้านดอนมั่น อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีการเก็บออมเงินกับกลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน

7.6 ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

ชุมชนบ้านวังแสงได้มีการปลูกต้นไม้ในแหล่งน้ำ สาธารณะของหมู่บ้านและป่าชุมชนทุกปีโดยจะจัดกิจกรรมร่วมกัน ของคนในชุมชนในวันสำคัญของชาติ มีความตื่นตัวด้านการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ สอดคล้องกับผลการศึกษา ของ ภัณฑุ์ลักษณ์ สิทธิจันทร์ ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความสำเร็จใน การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาชุมชนบ้านดอน มั่น อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ในด้านการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน มีการใช้ปุ๋ย ชีวภาพ แทนการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำการเกษตรเป็นการช่วยลด ต้นทุนการผลิตและไม่เป็นอันตรายต่อคน สัตว์และสิ่งแวดล้อม

กล่าวโดยรวม มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภัณฑุ์ลักษณ์ สิทธิจันทร์ ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความสำเร็จในการ พัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาชุมชนบ้านดอนมั่น อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ทั้งนี้ชุมชนบ้านวังแสงได้

เป็นชุมชนที่อาจได้เปรียบด้านการเกษตร การปลูกผักปลอดสารพิษ เพื่อจำหน่าย เพราะเป็นเขตน้ำฝน แต่ชุมชนบ้านดอนมัน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นเขตชลประทาน

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ในช่วงแรกคนในชุมชนมีความคาดหวังน้อย เนื่องจากไม่มีความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประกอบกับคนในชุมชนส่วนใหญ่ย้ายทำงานไปทำงานในต่างจังหวัด ทำให้แต่ละครอบครัวเกิดปัญหาหนี้สินทั้งในและนอกระบบ เมื่อผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้านพบปัญหาดังกล่าวจึงได้หาแนวทางแก้ไข

8.ข้อเสนอแนะ

8.1 ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบให้ประสบความสำเร็จ ผู้นำ กรรมการชุมชน และกลุ่มองค์กรในชุมชนจะต้องมีจิตอาสา เสียสละ อดทน เข้าใจสถานการณ์ต่างๆ ของชุมชน สามารถกระตุ้นคนในชุมชนให้เข้าร่วมแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ มีการจัดระบบความสัมพันธ์ การดูแลช่วยเหลือและร่วมมือกันภายในชุมชนอย่างเข้มแข็ง

8.2. ควรมีการถอดบทเรียนและองค์ความรู้จากการทำงานและการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อต่อยอดการพัฒนาในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

8.3 สร้างทีมผู้นำรุ่นใหม่ให้เรียนรู้ควบคู่ไปกับผู้นำรุ่นเก่าเพื่อความหลากหลายทีมของชุมชนในการร่วมกันพัฒนาและสร้างเครือข่ายภายนอกกับชุมชนอื่นอย่างเป็นระบบ จะทำให้การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตลอดไป

9.เอกสารอ้างอิง

- [1] ทิฐิตา เพชรรัตน์. (2551). การพัฒนากลยุทธ์การขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านใหม่ริมเมย หมู่ 10 ตำบลแม่กาษาอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- [2] นิรวิทย์ เพ็ชรราษฎร์ (2553). การศึกษาทัศนคติต่อปรัชญาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและความสุขในการทำงานของนายจ้างและลูกจ้างในสถานประกอบการนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา
- [3] สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559). กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.